

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilain

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

Eduskunta, ministeriöt ja valtion virastot

Yleiset huomiot esityksestä

Avoimuusrekisterin tarkoituksena on lisätä eduskunnassa, valtioneuvostossa, ministeriöissä ja valtion virastoissa tehtävän päätöksenteon avoimuutta rekisteröimällä niihin kohdistuvaa vaikuttamistoimintaa (lobbausta), joka nykyisellään jää usein julkisuuslain ulottumattomiin. Rekisteristä löytyvillä tiedoilla kansalaiset sekä vaikuttamistoiminnan kohteet saavat jatkossa kattavammin tietoa poliittiseen järjestelmään ja valtionhallintoon vaikuttavista toimijoista, näiden intresseistä, vaikuttamisen kohteista ja toimintatavoista. Tämä auttaa arvioimaan päätösten syntyä ja niiden taustalla olevia intressejä. Poliittisen järjestelmän päätöksenteon arvioinnin tarve voi nousta esiin vuosia tai vuosikymmeniä myöhemmin tieteellisen tutkimuksen yhteydessä, joten keskeisten tietojen arkistointi on perusteltua.

Mietinnön mukaan avoimuusrekisterin sisältämät tiedot julkaistaisiin yleisen tietoverkon kautta avoimuusrekisteri.fi-palvelussa, jota Valtiontalouden tarkastusvirasto ylläpitäisi. Tiedot säilytettäisiin 10 vuoden ajan julkisessa avoimuusrekisterissä, minkä jälkeen ne arkistoitaisiin pysyvästi tutkimus- ja muuta käyttöä varten arkistolain mukaisesti, jolloin tietojen saamiseen sovelletaan julkisuuslain mukaista tietopyyntömenettelyä. Tämä on ilmaistu lakiluonnoksen § 9: ”Avoimuusrekisterin sisältämät tiedot pidetään saatavilla yleisessä tietoverkossa 10 vuoden ajan. Avoimuusrekisterin sisältämien tietojen säilyttämiseen sekä niiden saamiseen sovelletaan muutoin, mitä arkistolaisissa (831/1994) ja viranomaisien toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään.”

Kansallisarkiston näkemyksen mukaan lakiluonnoksessa ja sen perusteluissa esitetty vaihtoehto on parempi kuin se, että laissa rekisterin kaikki tiedot määrättäisiin arkistoitaviksi. Tämä on linjassa

henkilötietojen säilyttämisestä annettujen säädösten kanssa, joissa arkistoitavista henkilötiedoista määrääminen on jätetty Kansallisarkistolle arkistolain nojalla. Kun henkilötietojen arkistoinnin, arkistolain mukaisen pysyvän säilyttämisen tarvetta arvioidaan arkistointikäyttötarkoituksessa, se voi olla erilainen (mm. henkilötietojen minimointi) kuin alkuperäisen käyttötarkoituksen mukainen säilytystarve. Sähköiseen rekisteriin sisältyy alkuperäisessä käyttötarkoituksessa myös sen ylläpidon ja käytön kannalta teknisiä metatietoja, joita ei enää välttämättä tarvita, kun rekisterin substanssitietoja arkistoidaan.

Pussinen Veli-Matti
Kansallisarkisto